ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়

আবেদনকাৰী: এংলো-ফ্ৰেঞ্চ টেক্সটাইল কোম্পানী লিমিটেড।

বনাম

প্ৰতিবাদী: আয়কৰ আয়ুক্ত, মাদ্ৰাছ,

ৰায়দানৰ তাৰিখ: ২২/১২/১৯৫২

বিচাৰপীঠ: মহাজন, মেহৰ চান্দ

বিচাৰপীঠ: মহাজন, মেহৰ চান্দ দাস, সুধি ৰঞ্জন বসু, ভিভিয়ান ভগৱতী,

নটৰাৰলাল এইচ

উদ্‌ধৃতি:

১৯৫৩ এয়াৰ ১০৫ ১৯৫৩ এছচিআৰ ৪৫৪

ছাইটেটৰ তথ্য: চি ১৯৫৪ এছ চি ১৯৮ (১০,১০এ)

আৰ ১৯৫৮ এছ চি ২৬৯ (১৪)

আৰ ১৯৫৮ এছ চি ৮৬১ (১৫)

আৰ এফ ১৯৬৫ এছ চি ১৫২৬ (১৫)

আইন: আয়কৰ আইন, ১৯২২, ধাৰা ৪ (১) (ক) , ৪ এ (গ) (খ) , ৪২ (১) আৰু (৩) - বিদেশী কোম্পানী-ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত সামগ্ৰী নিৰ্মাণ -ধাৰা ৪ৰ অধীনত ব্ৰিটিছ ইণ্ডিয়া মূল্যায়নত সামগ্ৰী বিক্ৰী আৰু বিক্ৰীৰ ধন লাভ কৰা (১) (ক)-ধাৰা ৪২ৰ প্ৰযোজ্যতা (১)কোম্পানীৰ বাসস্থান নিৰ্ধাৰণ-ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰত কৰা কাৰ্য্যকলাপৰ মাজত আয়ৰ আবণ্টন।

মূলটোকা: ইউনাইটেড্ কিংডম্ নিগমিত আৰু লণ্ডনত পঞ্জীয়নভুক্ত কাৰ্যালয় থকা মূল্যায়কগৰাকীয়ে পণ্ডিচেৰীত থকা তেওঁলোকৰ মিলত সূতা আৰু কাপোৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল। মূল্যায়কজনে মাদ্ৰাজৰ আন এটা কোম্পানীক তেওঁলোকৰ এজেণ্ট হিচাপে নিযুক্তি দিছিল। নিৰ্মিত সামগ্ৰীসমূহ বেছিভাগেই ব্ৰিটিছ ভাৰতত আৰু আংশিকভাৱে ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত বিক্ৰী হৈছিল। ব্ৰিটিছ ভাৰতত বিক্ৰীৰ সন্দৰ্ভত সকলো চুক্তি ব্ৰিটিছ ভাৰতত কৰা হৈছিল আৰু ডেলিভাৰী কৰা হৈছিল আৰু ব্ৰিটিছ ভাৰতত পেমেণ্ট লাভ কৰা হৈছিল। ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰতো বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত এজেণ্টৰ জৰিয়তে মাদ্ৰাজত পেমেণ্ট লাভ কৰা হৈছিল আৰু এইটো এটা সত্য হিচাপে পোৱা গৈছিল যে, সমগ্ৰ লাভ ভাৰতত পোৱা হৈছিল:

ক'লে যে , (i) যে সমগ্ৰ লাভ ভাৰতত লাভ কৰা হৈছিল আৰু মূল্যায়কজন ধাৰা ৪ (১) (ক)ৰ অধীনত কৰ আদায় দিবলগীয়া আছিল বুলি লক্ষ্য ৰাখি ধাৰা ৪২(১)ৰ বিধানসমূহৰ কোনো প্ৰাসংগিকতা নাছিল ; (ii)যে ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা আয় ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণৰূপে ব্ৰিটিছ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক'ব নোৱাৰি আৰু মূল্যায়ক সীমা নিৰ্ধাৰণৰ বিভিন্ন ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ মাজত আয়ৰ আবণ্টন হ 'ব লাগে আইনৰ ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ উদ্দেশ্যে সেই বছৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ অবিহনে উৎপন্ন হোৱা আয়ৰ পৰা বিশেষ বছৰটোত কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উৎপন্ন হোৱা আয়।

আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই আৰু কোম্পানী ([১৯৫০] এছ.চি.আৰ. ৩৩৫), পণ্ডিচেৰী ৰেলৱে কোম্পানী বনাম। আয়কৰ আয়ুক্ত, মাদ্ৰাজ [১৯৩১] (৫৮ আই.এ. ২৩৯), টাৰ্নাৰ মৰিছন এণ্ড কোম্পানী বনাম আয়কৰ আয়ুক্ত [১৯৫১] (১৯ আই.টি.আৰ. ৪৫১ ; [১৯৫৩] ২৩ আই.টি.আৰ. ১৫২) , উল্লেখ কৰা হৈছে।

বিচাৰ:

দেৱানী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: ১৯৫২ চনৰ আপীল নং ১১ । ১৯৫০ চনৰ ১৮ জানুৱাৰীত মাদ্ৰাজৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ (ন্যায়াধীশ সত্যনাৰায়ণ ৰাও আৰু বিশ্বনাথ শাস্ত্ৰী) ১৯৪৭ চনৰ ২৫ নং গোচৰৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা আপীল। অ.টি.জি. নাম্বিয়াৰ (সমৰেন্দ্ৰ নাথ মুখাৰ্জী , তেওঁৰ লগত আপীলকাৰীৰ বাবে মই। ভাৰতৰ এটৰ্নী জেনেৰেল এম. চি. চেটালভাড আৰু চি. কে. ডাফটাৰী, ছলিচিটৰ জেনেৰেল ফৰ ইণ্ডিয়া (জি. এন. যোশী আৰু পি. এ. মেহতা , তেওঁলোকৰ সৈতে) প্ৰতিবাদকাৰীৰ বাবে।

১৯৫২ চনত ২২ ডিচেম্বৰত ন্যায়ালয়ৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰে ন্যায়াধীশ ভাগৱতীয়ে-

এইটো ভাৰতীয় আয়কৰ আইন , ১৯২২ৰ ধাৰা ৬৬(১)ৰ অধীনত আয়কৰ আপীল ন্যায়াধিকৰণে কৰা এটা উল্লেখৰ ওপৰত মাদ্ৰাজৰ উচ্চ ন্যায়ালয় ৰায় আৰু আদেশৰ বিৰুদ্ধে কৰা এটা আপীল ।

আপীলকাৰী কোম্পানী, মূল্যায়ক, ইংৰাজী কোম্পানী আইন অনুসৰি ইউনাইটেড্ কিংডম্‌ত নিগমিত কোম্পানী আৰু লণ্ডনত ইয়াৰ পঞ্জীয়নভুক্ত কাৰ্যালয় আছে। ফৰাচী ভাৰত পণ্ডিচেৰীত ইয়াৰ এটা আৰু বোৱা-কটা কল আছে য'ত ই সূতা আৰু কাপোৰ প্ৰস্তুত কৰে। ১৯৩৯ চনৰ ১১ জুলাই তাৰিখৰ চুক্তিৰ অধীনত মাদ্ৰাজৰ মেছাৰ্ছ বেষ্ট এণ্ড কোম্পানী লিমিটেডক মূল্যায়কৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে নিযুক্তি দিয়া হৈছে আৰু মূল্যায়কৰ ব্যৱসায়ৰ সৈতে জড়িত ষ্টক ক্ৰয় , বিল আৰু অন্যান্য হস্তান্তৰ যোগ্য আৰু ৰচিদত স্বাক্ষৰ কৰা আৰু মূল্যায়ক বা তেওঁৰ বিৰুদ্ধে যিকোনো দাবী নিষ্পত্তি, কম্পাউণ্ড বা আপোচ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পূৰ্ণ ক্ষমতা প্ৰদান কৰা হৈছে। পণ্ডিচেৰীত নিৰ্মিত সূতা আৰু কপাহ বেছিভাগেই ব্ৰিটিছ ভাৰতত আৰু আংশিকভাৱে ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত বিক্ৰী হৈছিল। ১৯৪১ আৰু ১৯৪২ চনৰ

হিচাপ বৰ্ষত ব্ৰিটিছ ভাৰতত বিক্ৰীৰ সন্দৰ্ভত সকলো চুক্তি ব্ৰিটিছ ভাৰতত কৰা হয় আৰু ডেলিভাৰী আৰু পেমেণ্ট ব্ৰিটিছ ভাৰতত কৰা হয়। ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰতো বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত এনে বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত উক্ত এজেণ্টসকলৰ জৰিয়তে মাদ্ৰাজত ধন লাভ কৰা হৈছিল।

১৯৪২-৪৩ চনৰ মূল্যায়ন বৰ্ষত সামগ্ৰীৰ বিক্ৰী আছিল মুঠ ৬৯,৬৯,১৪৫.০০টকা আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ মূল্যায়ন বৰ্ষৰ বাবে আছিল মুঠ ৯৩,৪৮,৮২২.০০ টকা। ১৯৪২-৪৩ চনৰ মূল্যায়ন বৰ্ষৰ বাবে ব্ৰিটিছ ইণ্ডিয়াত বিক্ৰীৰ মূল্য আছিল ৭,০৭,৪৩১.০০ টকা আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ মূল্যায়ন বৰ্ষৰ বাবে ৬৭ ,৯৮,৩৫৬.০০ টকালৈ। ১৯৪২-৪৩ চনৰ বাবে ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত মুঠ বিক্ৰীৰ মূল্য আছিল মুঠ ১২,৬১,৭১৪.০০ টকা আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ বাবে ২৫,৫০,৪৭২.০০ টকা।

বিদেশী বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত লাভ কৰা উক্ত ধনৰাশিৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা ১৯৪২-৪৩ চনৰ বাবে ধনৰাশি আছিল ৯,৬২,৪৩৪.০০ টকা আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ বাবে ৭৫ ,২৩০.০০ টকা আৰু ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত লাভ কৰা ধনৰাশি আছিল ১৯৪২-৪৩ চনৰ বাবে ২ ,৯৯,২৮০.০০ টকা আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ বাবে ২৪,৭৫,২৪২.০০ টকা।

এই তথ্যসমূহৰ ওপৰত আয়কৰ বিষয়াই দেখিলে যে ব্ৰিটিছ ভাৰত অবিহনে উদ্ভৱ হোৱা আয়তকৈ হিচাপ বছৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ কাৰণে মূল্যায়ক আইনখনৰ ধাৰা ৪-ক (গ) (খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত বাসিন্দা আছিল আৰু সেই ভিত্তিত তেওঁ ১৯৪২-৪৩ আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ দুটা মূল্যায়ন বৰ্ষৰ বাবে কোম্পানীটোক ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাসিন্দা হিচাপে ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰত কোম্পানীটোৰ পৰা জমা হোৱা লাভ আৰু লাভৰ ওপৰত মূল্যায়ন কৰিছিল আইনখনৰ ধাৰা ৪ (১) (খ) (i) আৰু (ii)ৰ অধীনত। আয়কৰ বিষয়াৰ এই নিৰ্দেশ

আপীল সহকাৰী আয়ুক্তই নিশ্চিত কৰে আৰু, আপীল সহকাৰী আয়ুক্তৰ আদেশ আপীল ন্যায়াধিকৰণে ১৯৪৬ চনৰ ১৫ মে'ত নিশ্চিত কৰে।

মূল্যায়কে ইয়াৰ আদেশৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা আইনৰ কিছুমান প্ৰশ্নৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ত উল্লেখৰ বাবে আইনখনৰ ধাৰা ৬৬ (১)ৰ অধীনত আপীল ন্যায়াধিকৰণত আবেদন জনায়। আয়কৰ আয়ুক্তই তেওঁৰ উত্তৰত উল্লেখৰ বাবে তলত দিয়া দুটা প্ৰশ্নৰ পৰামৰ্শ দিছিল

(১) তথ্য আৰু গোচৰৰ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি, আপীল ন্যায়াধিকৰণে এই কথা কোৱাটো সঠিক আছিল যে আয়কৰ আইনখনৰ ৪২ (১) আৰু (৩) ধাৰাটোৰ মূল্যায়িত কোম্পানীটোৰ পৰা জমা হোৱা বা উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ ক্ষেত্ৰত কোনো প্ৰযোজ্য নহয় ব্ৰিটিছ ভাৰতত বা আগৰ বছৰৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত ইয়াৰ দ্বাৰা লাভ কৰা আয়ৰ প্ৰতি?"

" (২) এই গোচৰৰ তথ্য আৰু পৰিস্থিতিত ব্ৰিটিছ ভাৰতত মূল্যায়িত কোম্পানীটোৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সমগ্ৰ লাভ আৰু লাভৰ কথা ধাৰা ৪- ক (গ) (খ)ৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত পৰীক্ষা প্ৰয়োগ কৰাৰ উদ্দেশ্যে লক্ষ্য ৰাখিব লাগে নে নালাগে বা কেৱল লাভৰ সেই অংশ যিটো আইনৰ ৪২(৩) ধাৰা প্ৰয়োগৰ পিছত নিৰ্ধাৰণ কৰা উচিত , যিটো যুক্তিসংগতভাৱে ব্ৰিটিছ ভাৰতত চলোৱা ব্যৱসায়ৰ সেই অংশৰ বাবে দিবলগীয়া হ'ব লাগে?" আৰু

" (৩) গোচৰৰ তথ্য আৰু পৰিস্থিতি'ৰ ওপৰত হওক, ভাৰতীয় আয়কৰৰ বিধান ধাৰা ৪ (১)ত উপধাৰা আৰু ধাৰা ৪ ক (গ) (খ)ৰ সৈতে সন্নিবিষ্ট আইনখন যিমানদূৰলৈকে ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত পঞ্জীয়নভুক্ত কোম্পানীটোৰ বিদেশী আয়ৰ মূল্যায়ন কৰিব বিচাৰে ?"

তৃতীয় প্ৰশ্নটো ৰালেছ ব্ৰাদাৰ্ছ এণ্ড কোম্পানী লিমিটেডৰ গোচৰত তেওঁলোকৰ লৰ্ডশ্বিপ অৱ দ্য প্ৰাইভি কাউন্সিলৰ সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা সামৰণি পৰে (১) আৰু সেয়েহে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সন্মুখত যুক্তি দিয়া হোৱা নাছিল আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে ইয়াৰ উত্তৰ দিছিল যে বিধানসমূহ আইনখনৰ ধাৰা ৪ (১) আৰু ধাৰা ৪-ক (গ) (খ)ৰ অধীনত ভাৰতীয় বিধানসভাক অৱজ্ঞা কৰা নাছিল। ৰাজহ কৰ্তৃপক্ষৰ বিদ্বান অধিবক্তা আৰু মূল্যায়কৰ মাজত চুক্তিবদ্ধ হৈ প্ৰশ্ন নং (১)টো আৰু অধিক সংশোধন কৰা হৈছিল আৰু ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে পুনৰ গঠন কৰা হৈছিল:

" (১) তথ্যৰ ওপৰত আৰু গোচৰৰ পৰিস্থিতিত ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত উৎপাদন হোৱা ব্ৰিটিছ ভাৰতত বিক্ৰীৰ কাৰণে জমা হোৱা বা উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ ক্ষেত্ৰত আইনৰ ৪২ (১) আৰু (৩) ধাৰা আৰু আইনৰ ৪ নং ধাৰা প্ৰযোজ্য হয় নে নহয় ?"

প্ৰশ্ন (২)টো আপীল ন্যায়াধিকৰণে যি ৰূপত প্ৰেৰণ কৰিছিল , সেই ৰূপত ৰখা হৈছিল। এই দুয়োটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ে মূল্যায়কৰ বিৰুদ্ধে দিছিল। মূল্যায়কে এই আদালতত আপীল কৰাৰ অনুমতিৰ বাবে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় প্ৰমাণপত্ৰ লাভ কৰিছিল আৰু সেয়েহে এই আবেদন হৈছিল।

লক্ষ্য কৰিব পাৰি যে জাননীৰ অধীনত উত্তৰত ১৯৪২-৪৩ চনৰ মূল্যায়ন বৰ্ষৰ বাবে আইনখনৰ ২২(২) আৰু ৩৮ নং ধাৰা অনুসৰি মূল্যায়কজনৰ এজেণ্টসকলে ১৯৪৩ চনৰ ১ জুনত প্ৰতিবাদৰ অধীনত ৰিটাৰ্ণ দাখিল কৰি দাবী কৰিছিল যে ৰিটাৰ্ণত দেখুওৱা আয় ব্ৰিটিছ ভাৰতত চলি থকা কাৰ্য্যকলাপৰ মাজত আইনখনৰ ধাৰা ৪২(৩)ৰ অধীনত বিভাজন কৰা উচিত আৰু ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত চলোৱা কাম আছিল। তেওঁলোকে আৰু ঘোষণা কৰিছিল যে কোম্পানীটোৱে পূৰ্বৰ বছৰটোত ব্ৰিটিছ ভাৰতত অনাবাসী আছিল , যাৰ বাবে ৰিটাৰ্ণ কৰা হৈছিল। ইয়াৰ সৈতে সংলগ্ন বিবৃতিটোত ১৯৪১ চনৰ ৩১ ডিচেম্বৰত সমাপ্ত হোৱা বছৰৰ বিশ্বৰ মুঠ

আয় ১০ ,২৩,৯০৭.০০ টকা দেখুওৱা হৈছিল। ব্ৰিটিছ ইণ্ডিয়ান বিক্ৰীৰ ৫৭,০৭,৪৩১.০০ টকাৰ ওপৰত ৫,৭০,৭৪৩ টকা ১০ শতাংশ লাভ দেখুওৱা হৈছিল। আৰু ব্ৰিটিছ ভাৰতত বিক্ৰী আৰু বিভিন্ন চাৰ্জৰ সৈতে জড়িত আনুপাতিক খৰচ কৰ্তনৰ পিছত ৪ ,৫৮,০২৬ টকাৰ নিকা পৰিসংখ্যাত ৰখা হৈছিল যিটো ব্ৰিটিছ ভাৰতীয় আয় হিচাপে দেখুওৱা হৈছিল। এইদৰে কোৱা হৈছিল যে হিচাপ বছৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা আয় ব্ৰিটিছ ভাৰত অবিহনে ইয়াৰ আয়তকৈ বেছি নহয় আৰু সেইবাবেই মূল্যায়কজন ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ অনাবাসী আছিল বুলিও কয়। ব্ৰিটিছ ইণ্ডিয়ান বিক্ৰীৰ ওপৰত ১০ শতাংশ হাৰত লাভৰ এই গণনাই উৎপাদন লাভ আৰু ব্যৱসায়িক লাভৰ মাজত কোনো আবণ্টন কৰা নাছিল আৰু ব্ৰিটিছ ইণ্ডিয়ান বিক্ৰীৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সকলো লাভ এককালীনভাৱে দেখুওৱা হৈছিল। আয়কৰ বিষয়াই ইয়াক নিষ্পত্তি কৰা আইন হিচাপে লৈছিল যে যিখন দেশত বিক্ৰী হৈছিল সেইখন দেশতে লাভৰ সৃষ্টি হয় আৰু যিহেতু বিক্ৰীৰ বেছি অংশ ব্ৰিটিছ ভাৰতত হৈছিল সেয়ে লাভৰ বেছি অংশ ব্ৰিটিছ ভাৰতত জমা হয় বা উদ্ভৱ হয়। তেওঁ কয় যে ধাৰা ৪২(৩)ৰ বিধানসমূহ তেতিয়াহে প্ৰযোজ্য হ'ব য'ত লাভ ব্ৰিটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত উদ্ভৱ হয় কিন্তু যিবোৰ ধাৰা ৪২(১)ৰ অধীনত ব্ৰিটিছ ভাৰতত জমা বা উদ্ভৱ হোৱা বুলি ধৰা হয়, আৰু য'ত লাভ হয় তাত ই প্ৰযোজ্য নহয় আচলতে ব্ৰিটিছ ভাৰতত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ ফলত উদ্ভৱ হৈছিল। সেয়েহে তেওঁৰ মতে "ব্ৰিটিছ ভাৰতত কৰা বিক্ৰীৰ সমগ্ৰ লাভ প্ৰকৃততে ব্ৰিটিছ ভাৰতত উদ্ভৱ হৈছিল আৰু ধাৰা ৪ (১) (গ)ৰ অধীনত কৰ আদায় দিবলগীয়া আছিল। পৰিসংখ্যাৰ গণনাত তেওঁ এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে হিচাপ-নিকাচ বৰ্ষত ব্ৰিটিছ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা মূল্যায়কৰ আয় ব্ৰিটিছ ভাৰত অবিহনে উদ্ভৱ হোৱা আয়তকৈ বেছি আৰু মূল্যায়কজন ধাৰা ৪ এ(গ)ৰ অধীনত ব্ৰিটিছ ভাৰতত বাসিন্দা। মূল্যায়কজনকো ধাৰা ৪-বি(গ)ৰ অধীনত সাধাৰণতে ব্ৰিটিছ ভাৰতত বাসিন্দা হিচাপে ৰখা হৈছিল আৰু সেই ভিত্তিত তেওঁ

কোম্পানীটোৰ মূল্যায়ন কৰিছিল। আপীল সহকাৰী আয়ুক্তেও সেই ভিত্তিত আগবাঢ়ি আহি আয়কৰ বিষয়াৰ আদেশ নিশ্চিত কৰিলে। তেওঁ অৱশ্যে আৰু অধিক মতামত দিছিল যে বিক্ৰীৰ পৰা পোৱা ধন য 'ত পোৱা গৈছিল তাতেই সমগ্ৰ লাভ কৰা হৈছিল আৰু সেয়েহে মূল্যায়কজনে ধাৰা ৪(১)(ক)ৰ অধীনতো কৰ আদায় কৰিবলগীয়া আছিল। এই সিদ্ধান্তত তেওঁ তেওঁলোকৰ লৰ্ডশ্বিপছ অৱ দ্য প্ৰিভি কাউন্সিলৰ দুটা সিদ্ধান্তৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি আহিছিল: (১) পণ্ডিচেৰী ৰেলৱে কোম্পানী বনাম আয়কৰ আয়ুক্ত, মাদ্ৰাজ(১) আৰু আয়কৰ আয়ুক্ত, মাদ্ৰাজ বনাম দিৱান বাহাদুৰ মাথিয়াছ(২) , যাৰ প্ৰথমটোত ৩৬৯ নং পৃষ্ঠাত লৰ্ড মেকমিলানে তলত দিয়া ধৰণে লক্ষ্য কৰিছিল : সেই অনুসৰি তেওঁলোকৰ লৰ্ডশ্বিপৰ মতামত আছে যে দক্ষিণ ভাৰতীয় ৰেলৱে কোম্পানীয়ে তেওঁলোকক দিয়া ধনৰ পৰা পণ্ডিচেৰী ৰেলৱে কোম্পানীয়ে যি আয় লাভ কৰে সেয়া পণ্ডিচেৰী ৰেলৱেৰ এজেণ্টে আইনখনৰ অৰ্থৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা উল্লেখিত তথ্যৰ ওপৰত কোম্পানী তাত তেওঁলোকৰ হৈ ". সেই অনুসৰি তেওঁলোকৰ প্ৰভুত্বৰ মতামত যে ইয়াৰ পিছত বিবেচনা কৰাটো অপ্ৰয়োজনীয় যে ব্যৱসায় ব্ৰিটিছ ভাৰতত চলি থাকে, যিটো প্ৰশ্ন (গ) য়ে লোৱা ৰূপ , কাৰণ যদিহে মূল্যায়কে চলোৱা ব্যৱসায়ৰ লাভ ব্ৰিটিছ ভাৰতত পোৱা যায় আৰু ব্যৱসায় চলোৱা ঠাইখন নহয় তেন্তে সেয়াই যথেষ্ট নহয়." আপীল ন্যায়াধিকৰণে এই কথাটোৰ বিজ্ঞাপন দিছিল যে কোম্পানীটোৰ সমগ্ৰ আয়, যিমানদূৰলৈকে ১৯৪২-৪৩ চনৰ কথা বৃটিছ ভাৰতত লাভ কৰা হৈছিল আৰু ১৯৪৩-৪৪ চনৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ এটা ডাঙৰ অংশ এইদৰেই ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা হৈছিল , কিন্তু গোচৰৰ এই দিশটোৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সিদ্ধান্ত লোৱা নাছিল। ইয়াত ৰায় দিয়া হৈছিল যে ধাৰা ৪২(৩)ৰ পৰিসৰ সেই গোচৰসমূহৰ মাজতে সীমাবদ্ধ কৰি ৰখা হৈছে য'ত কেৱল ধাৰা ৪২ৰ অধীনত লাভ জমা বা উদ্ভৱ হোৱা বুলি ধৰা হয় আৰু লাভ আৰু লাভৰ আন গোচৰসমূহলৈও

বিতৰণৰ নীতি সম্প্ৰসাৰণৰ কোনো ৱাৰেণ্ট নাই আইনখনৰ অন্যান্য ধাৰাসমূহৰ অধীনত কৰযোগ্য কৰি তোলা হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও ইয়াত কোৱা হৈছিল যে ৪২ নং ধাৰাত " ডিমড " আয়ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে আনহাতে ৪-এ (গ) ধাৰাত ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। গতিকে উদ্দেশ্যৰ বাবে তেনেকৈ ক’ব পৰা নগ’ল ধাৰা ৪-ক (গ)ৰ অনুপাতে "ডিমড " আয়ক ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা আয় হিচাপে ল'ব লাগে।

যেতিয়া আপীল ন্যায়াধিকৰণলৈ ৰেফাৰেন্সৰ বাবে আবেদন কৰা হৈছিল তেতিয়া প্ৰশ্ন (১)ত আয়কৰ আয়ুক্তই যিটো তেওঁ পৰামৰ্শ দিছিল যে ইয়াৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত আগৰ বছৰৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত মূল্যায়কে লাভ কৰা আয়ৰ এই দিশটো অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছিল। কিন্তু যেতিয়া আপীল ন্যায়াধিকৰণে প্ৰশ্নটোক বিৰত ৰাখিলে (১) তেতিয়া ইয়াক কেৱল ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত মূল্যায়কজনৰ পৰা জমা হোৱা আৰু উদ্ভৱ হোৱা আয় আৰু আগৰ বছৰৰ ভিতৰত ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত লাভ কৰা বিক্ৰীৰ উপাৰ্জনৰ বাবে দিবলগীয়া আয়ৰ মাজতে সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিলে। অৱশেষত উচ্চ ন্যায়ালয়ে গঠন কৰা প্ৰশ্ন (১)টোৱে ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত ব্ৰিটিছ্ ভাৰতৰ বাহিৰত উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া সংঘটিত হোৱা নিৰ্মিত সামগ্ৰীৰ বিক্ৰীৰ কাৰণে জমা হোৱা বা উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল আৰু ব্ৰিটিছ্ ভাৰতত মূল্যায়কে লাভ কৰা আয়ৰ দিশটোক একেবাৰে আওকাণ কৰা হৈছিল।

যেতিয়া প্ৰশ্নবোৰ প্ৰথমে উচ্চ ন্যায়ালয়লৈ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল তেতিয়া তেতিয়া বুজাৰ দৰে আইনৰ স্থিতি আছিল যে যিখন দেশত বিক্ৰী হৈছিল সেইখন দেশতে লাভৰ সৃষ্টি হৈছিল। এই স্থিতি অৱশ্যে নেতিবাচক আছিল , বিশেষকৈ উৎপাদন ব্যৱসায়ৰ ক্ষেত্ৰত , এই আদালতৰ আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কোম্পানী, বম্বে(১) গোচৰৰ এটা সিদ্ধান্তত।

মূল্যায়কৰ লগতে আয়কৰ কৰ্তৃপক্ষৰ হৈ আমাৰ সন্মুখত আহ্বান জনোৱা যুক্তিসমূহ যথেষ্ট দীঘলীয়াকৈ শুনানিৰ পিছত আমি অনুভৱ কৰোঁ যে সেই সিদ্ধান্তৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ন্যায়াধিকৰণ আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে গঠন কৰা প্ৰশ্নসমূহে মাজত বিতৰ্কৰ প্ৰকৃত কথাটো উলিয়াই নিদিয়ে আৰু এইটো সহমতত উপনীত হৈছে যে তলৰ দুটা প্ৰশ্নই মোক সঁচাকৈয়ে প্ৰতিনিধিত্ব কৰে আৰু পক্ষসমূহে বিতৰ্কিত বিষয়টো উলিয়াই আনে। সেয়েহে আমি প্ৰথমে গঠিত প্ৰশ্নসমূহ পুনৰ নিষ্পত্তি কৰি তলত দিয়া ধৰণে সংস্কাৰ কৰোঁ:

১) এই গোচৰত তথ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি পোৱা   গৈছিল যে সমগ্ৰ লাভ ভাৰতত লাভ কৰা হৈছিল আৰু কোম্পানীয়ে আইনখনৰ ধাৰা ৪ (১) (ক)ৰ অধীনত কৰ আদায় দিব লাগিব, ধাৰা ৪২(১)ৰ বিধানসমূহৰ কোনো প্ৰাসংগিকতা আছে নেকি ?

(২) ভাৰতত লাভ কৰা আয়ক আইনৰ ধাৰা ৪-ক(গ)(খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক'ব পাৰিবনে ? যদি নহয়, তেন্তে ধাৰা ৪-ক (গ) (খ)ত উল্লেখ কৰা পৰীক্ষা প্ৰয়োগৰ বাবে ভাৰতত কৰা কাৰ্য্যকলাপৰ বাবে ধাৰা ৪২(৩)ৰ অধীনত দায়ী বুলি বিবেচনা কৰা হ'বনে ?

এই দুটা প্ৰশ্নৰ ওপৰত নিজৰ মতামত দিব লাগে আৰু তিনি মাহৰ ভিতৰত এই আদালতত গোচৰটো দাখিল কৰিব লাগে বুলি নিৰ্দেশ দি গোচৰটো উচ্চ ন্যায়ালয়লৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়।

এছ. এন. মুখাৰ্জী, আপীলকাৰীৰ হৈ।

পোৱাছ এ. মেহতা, উত্তৰদাতাৰ হৈ ।

১৯৫৩ চনৰ ৮ ডিচেম্বৰ ন্যায়াধীশ ভাগৱতী -১৯৫২ চনৰ ২২ ডিচেম্বৰ তাৰিখৰ আমাৰ ৰায়দান অনুসৰি আমি তলত দিয়া ধৰণে প্ৰশ্নবোৰ সংস্কাৰ কৰিলোঁ:   (১)

তথ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি , এই ক্ষেত্ৰত সমগ্ৰ লাভ ভাৰতত লাভ কৰা হৈছিল আৰু কোম্পানীটোৱে আইনখনৰ ধাৰা ৪ (১) (ক)ৰ অধীনত কৰ আদায় দিব লাগিব , ধাৰা ৪২ (১)ৰ বিধানসমূহ) প্ৰাসংগিকতা আছে;

(২) ভাৰতত লাভ কৰা আয়ক আইনৰ ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক 'ব পাৰিনে ? যদি নহয়, তেন্তে ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ত উল্লেখ কৰা পৰীক্ষা প্ৰয়োগৰ বাবে ভাৰতত কৰা কাৰ্য্যকলাপৰ বাবে ধাৰা ৪২ (৩)ৰ অধীনত নিৰ্ধাৰণ কৰা লাভসমূহকহে ধৰিব লাগেনে , আৰু এই দুটা প্ৰশ্নৰ ওপৰত নিজৰ মতামত দিব লাগে বুলি নিৰ্দেশ দি গোচৰটো উচ্চ ন্যায়ালয়লৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগে।

সেই অনুসৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে মতামতৰ বাবে ইয়াৰ ওচৰলৈ প্ৰেৰণ কৰা এই দুটা প্ৰশ্ন বিবেচনা কৰি ১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঋণাত্মক আৰু মূল্যায়কৰ বিৰুদ্ধে আৰু ২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ তলত দিয়া ধৰণে দিছে , অৰ্থাৎ ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা আয় আইনখনৰ ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণৰূপে ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক'ব নোৱাৰি আৰু আহমেদভাই উমৰভাইৰ গোচৰ(১) আৰু এংলো ফ্ৰেঞ্চ টেক্সটাইল কোম্পানী বনাম আয়কৰ আয়ুক্তৰ ৰায়দানত সন্নিৱিষ্ট নীতিৰ পোহৰত কোম্পানীটোৰ ব্যৱসায়ৰ বিভিন্ন লাভ উৎপাদক কাৰ্য্যকলাপৰ মাজত আয়ৰ আবণ্টন হ'ব লাগে ।

উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এই মতামতক লৈ যেতিয়া বিষয়টো আমাৰ সন্মুখত অধিক যুক্তিৰ বাবে আহিল, আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তা শ্ৰী এছ এন মুখাৰ্জীয়ে টাৰ্নাৰ মৰিছন এণ্ড কোম্পানী লিমিটেড বনাম আয়কৰ আয়ুক্ত, পশ্চিম বংগ(১) গোচৰৰ সিদ্ধান্তৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰৰ শুদ্ধতাক প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰা নাছিল । মন কৰিবলগীয়া যে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সন্মুখত দুয়ো পক্ষৰ হৈ হাজিৰ হোৱা বিদ্বান অধিবক্তাই এই কথাত সন্মত হৈছিল যে মূল্যায়কৰ বিৰুদ্ধে এই সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা

বিষয়টো সমাপ্ত কৰা হৈছে আৰু সেই অনুসৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰশ্ন নং ১ৰ উত্তৰ দিছিল।

২ নং প্ৰশ্নৰ সন্দৰ্ভত অৱশ্যে উত্তৰদাতাৰ বিদ্বান অধিবক্তা শ্ৰী পৰুছ এ মেহতাই আমাৰ সন্মুখত দাবী কৰিছিল যে আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কো বম্বে(১) গোচৰত বিষয়টো সংখ্যাগৰিষ্ঠৰ ৰায়দানৰ দ্বাৰা সমাপ্ত হোৱা নাছিল আৰু এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ে ভুল বুলি কয়।

তেওঁ দাবী কৰে যে আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কোম্পানী, বম্বে(") গোচৰৰ সিদ্ধান্তই ভাৰতীয়ৰ ধাৰা ৪২ (৩)ৰ সৈতে পঢ়া অতিৰিক্ত লাভ কৰ আইনখনৰ বিধিগত বিধানসমূহ খুলি দিয়ে যিটো আইনখনৰ ২১ নং ধাৰা অনুসৰি ইয়াত স্পষ্টভাৱে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছিল আৰু ইয়াত উল্লেখ কৰা আয় , লাভ বা লাভৰ বিভাজনৰ কোনো সাধাৰণ নীতিৰ ওপৰত নহয়। তেওঁ আমাক সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ ৰায়দানৰ কিছু অংশৰ ওপৰত বিস্তৃতভাৱে লৈ গৈছিল আৰু প্ৰমাণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল যে তাত লোৱা সিদ্ধান্ত বিশুদ্ধভাৱে ভাৰতীয় আয়কৰ আইন, ২০১৬ৰ ৪২ (৩) ধাৰাৰ প্ৰযোজ্যতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি লোৱা হৈছে কিন্তু যাৰ প্ৰযোজ্যতাৰ বাবে তেওঁৰ দাখিল অনুসৰি , আপীলকাৰীয়ে দাবী কৰা ধৰণে ব্যৱসায়ৰ আয়, লাভ বা লাভৰ বিভাজনৰ কোনো স্থান নাছিল। আমি প্ৰতিবাদীৰ এই বিতৰ্ক মানি নলওঁ।

ধাৰা ৪ক(গ) (খ) অনুসৰি কোনো বিশেষ বছৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উৎপন্ন হোৱা আয় সেই বছৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ অবিহনে উদ্ভৱ হোৱা আয়তকৈ অধিক আৰু শিতানটোৰ শব্দবোৰেই পৰিস্থিতিৰ বিষয়েও চিন্তা কৰা বুলি ধৰি ল 'ব পৰা যায় য'ত কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উৎপন্ন হোৱা আয় আৰু বিশেষ বছৰটোত কৰযোগ্য ভূখণ্ড অবিহনে উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ মাজত বিভাজন হ 'ব লাগিব।প্ৰতিবাদীৰ হৈ আমাৰ

সন্মুখত আহ্বান জনোৱা সমগ্ৰ যুক্তিটোৰ লক্ষ্য আছিল এইটো প্ৰতিষ্ঠা কৰা যে ভাৰতীয় আয়কৰ আইনখনৰ আঁচনিখন আয়ৰ উৎসৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰা নহয় বৰঞ্চ যিকোনো উৎসৰ পৰা পোৱা আয় , লাভ বা লাভৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰা হৈছিল । প্ৰতিবাদীৰ হৈ আমাৰ সন্মুখত আহ্বান জনোৱা সমগ্ৰ যুক্তিটোৰ লক্ষ্য আছিল যে ভাৰতীয় আয়কৰ আইনখনৰ আঁচনিখন আয়ৰ উৎসৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰা নহয় বৰঞ্চ যি উৎসৰ পৰাই আয়, লাভ বা লাভৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰা হয়, সেইটো প্ৰতিষ্ঠা কৰা যিবোৰ কৰযোগ্য ভূখণ্ডত লাভ কৰা হৈছিল বা লাভ কৰা বুলি গণ্য কৰা হৈছিল বা যিবোৰ বিশেষ বছৰটোৰ ভিতৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডত জমা হৈছিল বা উদ্ভৱ হৈছিল বা জমা হোৱা বা উদ্ভৱ হোৱা বুলি ধৰা হৈছিল আৰু এইটো অগুৰুত্বপূৰ্ণ আছিল যে সেই আয়, লাভ বা লাভ ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ কৰযোগ্য ভূখণ্ডত বা কৰযোগ্য বিহীন ভূখণ্ডৰ অবিহনে চলি আছিল।

এই যুক্তি সম্ভৱ হৈছিল যেতিয়া বিক্ৰী হোৱা ঠাইবোৰত আয় , লাভ বা লাভৰ সৃষ্টি বা জমা হোৱা বুলি ধৰা সিদ্ধান্তবোৰ ভাল আইন আছিল , কাৰণ তেতিয়া কৰযোগ্য ভূখণ্ডত চলা ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা আয় , লাভ বা লাভৰ বিভাজনৰ কোনো প্ৰশ্ন নাছিল আৰু কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ অবিহনে চলোৱা ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ পৰা আয় বা লাভ উদ্ভৱ হৈছিল । কিন্তু এইটো ৰায় দিয়া হৈছিল যে আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কোম্পানী , বম্বে(১) গোচৰত কোৱা হৈছিল যে যদিও এটা নিৰ্মিত সামগ্ৰী বিক্ৰী নোহোৱালৈকে লাভ উপলব্ধি নহ'বও পাৰে সম্পূৰ্ণৰূপে বিক্ৰীৰ কাৰ্য্যৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত আৰু বিক্ৰীৰ স্থানত জমা হোৱাটো বাধ্যতামূলক নাছিল আৰু যিমানখিনিলৈকে লাভৰ কাৰণ আছিল ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপ চলোৱা ঠাইত জমা হোৱা উৎপাদন কাৰ্য্যকলাপৰ লাভৰ বাবে, এই সিদ্ধান্তসমূহ ব'ৰ্ডে লৈছিল।

আয়, লাভ বা লাভৰ কোনো বিশেষ অংশ কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ ভিতৰত বা কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ অবিহনে উদ্ভৱ হৈছে নে জমা হৈছে সেই প্ৰশ্নটো আয়, লাভ বা ক'ত আছে সেই সাধাৰণ নীতিসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সিদ্ধান্ত ল 'ব লাগিব । ভাৰতীয় আয়কৰ আইনৰ ৪২ নং ধাৰাত এই প্ৰশ্ন নিৰ্ণয়ৰ ক্ষেত্ৰত কোনো প্ৰাসংগিকতা নাই কাৰণ ই মূলতঃ আয়ৰ সৈতে জড়িত যিটো উৎপন্ন হোৱা বুলি ধৰা হয় , বা জমা হোৱা বুলি গণ্য কৰা হয় আৰু আয়ৰ সৈতে নহয় যিটো প্ৰকৃততে কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ ভিতৰত উদ্ভৱ বা জমা হয়। ধাৰা ৪২ (৩)ও ধাৰা ৪২ত প্ৰণয়ন কৰা' আঁচনিৰ এটা অংশ আৰু আমাৰ সন্মুখত থকা প্ৰশ্নটো নিৰ্ণয় কৰাত সহায় কৰিব নোৱাৰে। আচলতে আমাৰ দ্বাৰা সংস্কাৰ কৰা ২ নং প্ৰশ্নটোত ব্যৱহৃত "ধাৰা ৪২(৩)ৰ অধীনত" শব্দটোৰ ব্যৱহাৰ উপযুক্ত নাছিল আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়লৈ প্ৰেৰণ কৰিবলগীয়া একমাত্ৰ প্ৰশ্নটো আছিল "যদি নহয়, তেন্তে ধাৰা ৪এ (গ) (খ)ত উল্লেখ কৰা পৰীক্ষা প্ৰয়োগৰ বাবে ভাৰতত কৰা কাৰ্য্যকলাপৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সেই লাভৰ কথাহে লক্ষ্য ৰাখিব লাগে ।" গতিকে যদিহে ধাৰা ৪২(৩)ৰ সৈতে আইনখনৰ ধাৰা ৪ক(গ) (খ)ত বুজাৰ দৰে কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উদ্ভৱ হোৱা আয়ৰ পৰা পৃথক হিচাপে কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উদ্ভৱ হোৱা আয় নিৰ্ণয়ৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই আমি বিবেচনা কৰিবলগীয়া কথাটো হ'ল যে আইনখনত এনেকুৱা কিবা আছে নেকি যিয়ে কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ ভিতৰত কৰা ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ পৰা আহৰণ কৰা আয় , লাভ বা লাভৰ মাজত বিভাজনৰ সাধাৰণ নীতি প্ৰয়োগ কৰাত বাধা দিয়ে আৰু যিবোৰ কৰযোগ্য ভূখণ্ড অবিহনে চলোৱা ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ পৰা আহৰণ কৰা হয়। এই পক্ষত উত্তৰদাতাসকলৰ হৈ শ্ৰী পোৰুছ্ এ মেহতাই যি বিতৰ্ক আগবঢ়াইছিল , সেয়া হ'ল, ,উত্থান " শব্দটোৱেই আছিল ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ত ব্যৱহৃত একমাত্ৰ শব্দ আৰু "জমা" শব্দটোৱে তাত কোনো স্থান নাপালে , যে উত্থানৰ ধাৰণা আৰু জমা হোৱাৰ ধাৰণাটোৰ মাজত পাৰ্থক্য আছে আৰু আয়ৰ বিভাজন কেৱল সেই ক্ষেত্ৰতহে

উপযুক্ত আছিল য 'ত আয়ৰ সৃষ্টি হৈছিল আৰু য 'ত আয়ৰ সৃষ্টি হৈছিল তেনে ক্ষেত্ৰত অনুপযুক্ত আয়কৰ আয়ুক্ত , বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কোম্পানী, বম্বে(১)ৰ ৰায়দানত যথেষ্ট পৰিমাণে প্ৰতিহত কৰা হৈছিল , য'ত ইয়াক পৰ্যবেক্ষণ কৰা হৈছিল:

" 'পোৱা' আৰু 'উৎপাদন' শব্দ দুটা 'একুৰু' বা উত্থান শব্দৰ সমাৰ্থক হয় নে নহয় , কোনো সংকোচ নকৰাকৈ ক'ব পাৰি যে আইনখনত সংজ্ঞায়িত নহ'লেও ' একুৰুৱে ' বা " উঠা ' শব্দবোৰ নিশ্চিতভাৱে সমাৰ্থক আৰু স্বাভাৱিকতে 'সেতুবন্ধন হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কঠোৰভাৱে ক'বলৈ গ'লে 'একুৰু' শব্দটো 'উত্থান'ৰ সমাৰ্থক নহয়, প্ৰথমটোৱে বৃদ্ধি বা সঞ্চয়ৰ ধাৰণা আৰু দ্বিতীয়টোৱে স্পষ্ট আকৃতিৰ বৃদ্ধি বা সঞ্চয়ৰ অৰ্থ বুজায় যাতে গ্ৰহণযোগ্য হয়। এই শব্দবোৰৰ অভিধানৰ অৰ্থত এটা পাৰ্থক্য আছে যদিও সমগ্ৰ আইনখনতে ইহঁতে একে ধাৰণা বা ধাৰণাক অতি মিল থকা যেন লাগে আৰু পাৰ্থক্যটো মাথোঁ এইটোৱেই যে এটা বিশেষ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰিলে এটা অধিক উপযুক্ত। সংমিশ্ৰিত ব্যৱসায়ৰ ক্ষেত্ৰত অৰ্থাৎ কেইবাটাও ব্যৱসায় চলাই থকা ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত লাভৰ জমা স্থান আৰু ইয়াৰ বিভাজনৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰাটো সদায় কঠিন। উদাহৰণস্বৰূপে, য'ত কোনো ব্যক্তিয়ে উৎপাদন , বিক্ৰী, ৰপ্তানি আৰু আমদানি চলাই থাকে , তেনে ঠাইত তেওঁৰ লাভ জমা হোৱা ঠাইখনেই বিক্ৰীৰ স্থান বুলি কোৱা সম্ভৱ নহয়। লাভৰ সম্পৰ্ক প্ৰথমে তেওঁৰ প্ৰস্তুতকাৰী হিচাপে ব্যৱসায়ৰ সৈতে , দ্বিতীয়তে তেওঁৰ ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ সৈতে আৰু তৃতীয়তে তেওঁৰ আমদানি আৰু ৰপ্তানিৰ ব্যৱসায়ৰ সৈতে জড়িত। এই ব্যৱসায়সমূহৰ মাজত লাভ বা লোকচান ব্যৱসায়িকভাৱে আৰু হিচাপৰ সুপ্ৰতিষ্ঠিত নীতি অনুসৰি বিভাজন কৰিব লাগে।

এনে ক্ষেত্ৰত ই জমা বা 'উত্থান শব্দৰ অৰ্থ কোনো উলংঘা নকৰে যদিহে উৎপাদন ব্যৱসায়ৰ বাবে দায়ী লাভ উৎপাদন কৰা ঠাইত উৎপন্ন বা জমা হোৱা বুলি কোৱা হয় আৰু বিক্ৰীৰ কাৰণে হোৱা লাভ বিক্ৰী কৰা ঠাইত হোৱা বুলি কোৱা হয় আৰু আমদানি আৰু ৰপ্তানি ব্যৱসায়ৰ সন্দৰ্ভত লাভ ব্যৱসায় চলোৱা ঠাইত হোৱা বুলি কোৱা হয়। এই লাভৰ বিভাজনে একেজন ব্যক্তিয়ে বিভিন্ন স্থানত চলোৱা কেইবাটাও ব্যৱসায়ৰ মাজত লাভৰ সংগ্ৰহৰ স্থান নিৰ্ধাৰণ কৰে।"

আইনখনৰ ধাৰা ৪২(৩)ত উল্লেখ কৰা বাক্যাংশই ' ব্যৱসায়টোৰ লাভ আৰু লাভৰ কথাও বিতৰ্কক বিলোপ কৰায় আৰু যিবোৰ ইয়াত উল্লেখ কৰা ধৰণে বিভাজন কৰিব পৰা যায়, সেইবোৰ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰি কৰযোগ্য ভূখণ্ডত জমা বা উদ্ভৱ হোৱা বুলি ধৰা হয় এইদৰে "জমা " আৰু "উদ্ভৱ হোৱা " শব্দ দুটাক ইটোৱে সিটোৰ সমাৰ্থক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ওপৰৰ অংশটোৱেই আমাৰ মতে এই কথা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যথেষ্ট যে ব্যৱসায়িক মতামতৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা আয় , বা লাভৰ মাজত বিভাজন, কৰযোগ্য অঞ্চলসমূহত চলোৱা আৰু কৰযোগ্য অঞ্চলসমূহৰ অবিহনে চলোৱা ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱাসমূহ আইনখনৰ ধাৰা ৪২(৩)ৰ প্ৰযোজ্যতাৰ ওপৰত নহয় বৰঞ্চ আয় , লাভ বা লাভৰ বিভাজনৰ সাধাৰণ নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয়।

সেইটোৱেই আছিল সঁচাকৈয়ে আয়কৰ আয়ুক্ত ,বম্বে বনাম আহমেদভাই উমৰভাই এণ্ড কোম্পানী , বম্বে(১) গোচৰত সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ ৰায়দানৰ অনুপাত আৰু অতিৰিক্ত লাভ কৰ আইনখনৰ বিধিগত বিধানৰ আশ্ৰয় লৈ সেই সহজতাক বৰ্তমানৰ পৰা পৃথক কৰাৰ যিকোনো প্ৰচেষ্টা সঁচাকৈয়ে অসাৰ। সেই অনুসৰি আমি এই মতামতত আছো যে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ২ নং প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰটোও শুদ্ধ আছিল।

সেই অনুসৰি আমাৰ ওচৰত দিয়া আবেদনৰ অনুমতি দিয়া হ'ব আৰু আমাৰ দ্বাৰা বিৰত থকা ১ আৰু ২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ তলত দিয়া ধৰণৰ হ'ব:-

প্ৰশ্ন নং ১-ঋণাত্মক ; আৰু প্ৰশ্ন নং ২-ব্ৰিটিছ ভাৰতত লাভ কৰা আয় আইনখনৰ ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণৰূপে ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক 'ব নোৱাৰি আৰু আয়ৰ বিভিন্ন ব্যৱসায়িক কাৰ্য্যকলাপৰ মাজত আবণ্টন হ 'ব লাগে আইনৰ ধাৰা ৪ক (গ) (খ)ৰ উদ্দেশ্যে মূল্যায়ক কোম্পানীয়ে সেই বছৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডত উৎপন্ন হোৱা আয়ৰ পৰা সেই বছৰত কৰযোগ্য ভূখণ্ডৰ অবিহনে উৎপন্ন হোৱা আয়ৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ কৰে ।

যিমানদূৰলৈকে আপীলকাৰীয়ে গোচৰৰ এটা অংশত ব্যৰ্থ হৈছে আৰু আন এটা অংশত সফল হৈছে আমি ভাবো যে খৰচৰ বাবে সঠিক আদেশ হ 'ব লাগে যে প্ৰতিটো পক্ষই এই আপীলৰ খৰচ নিজেই বহন কৰে আৰু পৰিশোধ কৰে য'তউচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰিমাণ্ডৰ খৰচো অন্তৰ্ভুক্ত ।

আপীলৰ অনুমতি দিয়া হল।

আপীলকাৰীৰ হৈ: পি.কে.. মুখাৰ্জী।

উত্তৰদাতাৰ বাবে হৈ: জি. এইচ. ৰাজাধ্যাক্ষ।

অনুবাদক-
প্ৰণৱ জ্যোতি বৰা
জ্যেষ্ঠ অনুবাদক
গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়